

Sygn. akt V CSK 193/05

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 19 kwietnia 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Stanisław Dąbrowski (przewodniczący)

SSN Barbara Myszka (sprawozdawca)

SSN Dariusz Zawistowski

Protokolant Izabella Janke

w sprawie z powództwa Szpitala Wojewódzkiego [...]

przeciwko Skarbowi Państwa - Ministrowi Sprawiedliwości

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 19 kwietnia 2006 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej

od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 17 czerwca 2005 r., sygn. akt [...],

oddala skargę kasacyjną i zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 2700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 24 listopada 2004 r. Sąd Okręgowy w K. zasądził od pozwanego Skarbu Państwa, reprezentowanego przez Ministra Sprawiedliwości, na rzecz powodowego Szpitala Wojewódzkiego kwotę 82 867,91 zł z odsetkami, przyjmując za podstawę rozstrzygnięcia następujące ustalenia i oceny prawne.

Postanowieniem z dnia 12 sierpnia 2003 r. Sąd Rejonowy w K. zastosował wobec G.S., podejrzanego o posiadanie broni palnej i pozbawienie życia funkcjonariusza policji przez oddanie śmiertelnych strzałów z rewolweru nieustalonej marki, środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania na okres siedmiu dni, licząc od dnia zatrzymania, i wydał nakaz przyjęcia go do aresztu śledczego. W tym samym dniu Prokurator Prokuratury Okręgowej w K. wydał postanowienie o poszukiwaniu G.S. listem gończym.

W dniu 15 sierpnia 2003 r. funkcjonariusze policji, w trakcie pościgu za podejrzanym G.S., postrzelili go w klatkę piersiową i jamę brzuszną. Z miejsca zdarzenia został on przewieziony do Szpitala Miejskiego i tam poddany operacji, a następnie, jeszcze w tym samym dniu, przetransportowany karetką reanimacyjną do Szpitala Wojewódzkiego, gdzie przebywał na oddziale intensywnej terapii do dnia 11 września 2003 r. G.S. był w ciężkim stanie, wymagał reoperacji i licznych innych zabiegów oraz konsultacji w zakresie przebiegu leczenia; przez cały czas był dozorowany przez funkcjonariuszy policji. Gdy odzyskał przytomność i okazało się, że nie posiada uprawnień z tytułu ubezpieczenia zdrowotnego, odmówił pokrycia kosztów leczenia. W dniu 10 września 2003 r. powód poinformował Prokuraturę Okręgową w K., że stan zdrowia podejrzanego uległ poprawie, w związku czym jego dalsze leczenie może być kontynuowane w warunkach szpitala więziennego. W dniu 11 września 2003 r. G.S. został przewieziony do szpitala Aresztu Śledczego, a w dniu 16 września 2003 r. Sąd Rejonowy w K. zastosował wobec niego tymczasowe aresztowanie na okres od 11 września do 11 grudnia 2003 r. Koszt leczenia G.S. w powodowym Szpitalu wyniósł 82 867,91 zł.

Powód – zgodnie z art. 6 i 7 ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej (Dz.U. Nr 91, poz. 408 ze zm.) – udzielał świadczeń zdrowotnych

bezpłatnie, za częściową odpłatnością lub odpłatnie na zasadach określonych w ustawie, jednak żadne okoliczności nie mogły stanowić podstawy do odmowy udzielenia świadczenia, jeżeli osoba zgłaszająca się potrzebowała natychmiastowego udzielenia świadczeń zdrowotnych ze względu na zagrożenie życia lub zdrowia. Świadczenia zdrowotne udzielane były – stosownie do art. 2 ustawy z dnia 6 lutego 1997 r. o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym (Dz.U. Nr 28, poz. 153 ze zm. – dalej: „ustawa o p.u.z.”) – osobom podlegającym obowiązkowi ubezpieczenia, z tym że ustawa ta, zgodnie z jej art. 165, nie naruszała przepisów o świadczeniach zdrowotnych udzielanych bezpłatnie przez zakłady opieki zdrowotnej bez względu na uprawnienia z tytułu ubezpieczenia zdrowotnego, w tym przepisów art. 102 pkt 1 i art. 115 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. Nr 90, poz. 557 ze zm. – dalej: „k.k.w.”). Identyčną regulację zawierał art. 197 ust. 1 ustawy z dnia 23 stycznia 2003 r. o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia (Dz.U. Nr 45, poz. 391 ze zm. – dalej: „ustawa o p.u.NFZ”). Zgodnie z art. 102 pkt 1 i art. 115 § 1 w związku z art. 214 § 1 k.k.w., tymczasowo aresztowany miał zatem prawo do bezpłatnej opieki lekarskiej oraz bezpłatnego zaopatrzenia w leki i środki opatrunkowe. Opiekę tę – zgodnie z § 26 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 sierpnia 1998 r. w sprawie regulaminu wykonywania tymczasowego aresztowania (Dz.U. Nr 111, poz. 700) – zapewniały zakłady opieki zdrowotnej w aresztach śledczych, a w razie potrzeby także zakłady opieki zdrowotnej poza aresztem śledczym. Stosownie do § 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 grudnia 2001 r. w sprawie zasad i trybu finansowania z budżetu państwa świadczeń zdrowotnych udzielanych bezpłatnie przez zakłady opieki zdrowotnej (Dz.U. Nr 156, poz. 1831 ze zm. – dalej: „rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 29 grudnia 2001 r.”), świadczenia zdrowotne, o których mowa w art. 165 ust. 1 pkt 4 ustawy p.u.z., udzielane przez zakłady opieki zdrowotnej osobom pozbawionym wolności, finansował, Minister Sprawiedliwości, jako dysponent właściwej części budżetu.

Mając na uwadze przedstawiony stan prawny, Sąd Okręgowy uznał, że G.S. w chwili ujęcia go przez policję był uprawniony do świadczeń zdrowotnych finansowanych z budżetu państwa, gdyż w istocie miał już status osoby

tymczasowo aresztowanej, skoro zatrzymanie go nastąpiło po wydaniu postanowienia o tymczasowym aresztowaniu i rozesłaniu listu gończego, a działania podejmowane przez policję zmierzały do osadzenia go w areszcie śledczym. Nie został wprowadzicie jeszcze doprowadzony do aresztu śledczego, lecz stało się tak tylko dlatego, że w wyniku postrzelenia doznał rozstroju zdrowia i wymagał hospitalizacji. Obowiązek zapewnienia osobie zatrzymanej niezbędnej pomocy medycznej – podkreślił Sąd Okręgowy – wynikał z przepisów rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 czerwca 2002 r. w sprawie badań lekarskich osób zatrzymanych przez Policję (Dz.U. Nr 97, poz. 880). Pomocy takiej powinien udzielić najbliższy zakład opieki zdrowotnej, a lekarz tego zakładu wydać zaświadczenie o braku przeciwwskazań do zatrzymania lub skierowaniu osoby zatrzymanej do innego zakładu opieki zdrowotnej w celu leczenia. Wobec braku przepisów regulujących wprost kwestię odpłatności za świadczenia zdrowotne udzielone osobie, w stosunku do której zastosowano tymczasowe aresztowanie, ale nie zdołano jej jeszcze osadzić w areszcie śledczym, osobę taką – stwierdził Sąd Okręgowy – traktować należy tak, jak tymczasowo aresztowaną, decyzja o tymczasowym aresztowaniu wymusza bowiem określone zachowania organów ścigania, bez których osadzenie w areszcie śledczym nie byłoby możliwe. Skoro zaś G.S., jako mający w istocie status tymczasowo aresztowanego, był uprawniony do bezpłatnego leczenia i to także w zakładach opieki zdrowotnej poza aresztem śledczym, koszty jego leczenia w powodowym szpitalu ponieść powinien z budżetu państwa Minister Sprawiedliwości.

Apelacja pozwanego od tego wyroku została przez Sąd Apelacyjny oddalona wyrokiem z dnia 17 czerwca 2005 r. Sąd Apelacyjny zaaprobował zarówno ustalenia faktyczne, jak i ocenę prawną Sądu pierwszej instancji podkreślając, że status G.S. w czasie udzielania mu przez powoda świadczeń zdrowotnych był najbardziej zbliżony do statusu osoby tymczasowo aresztowanej, wobec czego zastosowanie w drodze analogii przepisów o leczeniu osób tymczasowo aresztowanych jest w pełni usprawiedliwione.

W skardze kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego pozwany, powołując się na podstawę określoną w art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c., wnosił o jego uchylenie oraz

o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w K. i orzeczenie co do istoty sprawy przez oddalenie powództwa ewentualnie przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania. Skarżący wskazał na naruszenie prawa materialnego przez przyjęcie, że organem zobowiązanym do pokrycia kosztów leczenia G. S. jest Minister Sprawiedliwości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Apelacyjny, zdaniem skarżącego, bezpodstawnie przyznał G.S., w czasie jego pobytu w powodowym Szpitalu, status osoby tymczasowo aresztowanej, a tym samym uprawnionej do świadczeń zdrowotnych finansowanych z budżetu państwa, przepisy art. 102 pkt 1 i 115 § 1 k.k.w. oraz § 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 grudnia 2001 r. mają bowiem zastosowanie tylko do osób faktycznie przyjętych do jednostki organizacyjnej więziennictwa i zarejestrowanych w jej dokumentach ewidencyjnych. Umieszczenie G.S. w szpitalu miało na celu ratowanie jego życia i zdrowia, a dozór funkcjonariuszy policji zapobieżenie próbie ucieczki, stąd nie można przyjmować, że w dniu 15 sierpnia 2003 r. został on pozbawiony wolności. Unieszkodliwienie podejrzanego przez postrzelenie w trakcie pościgu i związana z tym utrata przytomności uniemożliwiały zresztą spełnienie wymagań przewidzianych w art. 244 § 2 i 3 k.p.k. oraz art. 245 § 1 i 2 k.p.c., co jest nieodzowne dla przyjęcia, że doszło do rzeczywistego pozbawienia wolności. Skarżący powołał się przy tym na stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w postanowieniach z dnia 17 stycznia 1997 r., IV KO 35/96, OSNKW 1997, nr 3-4, poz. 29, oraz z dnia 26 lutego 2004 r., I KZP 44/03, OSNKW 2004, nr 3, poz. 34).

Rozważenie przytoczonych zarzutów trzeba rozpocząć od przypomnienia, że według powołanego postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 1997 r., IV KO 35/96 (OSNKW 1997, nr 3-4, poz. 29), konieczność przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania należy wiązać tylko z okresami faktycznego pozbawienia wolności podejrzanego lub oskarżonego w sprawie, w której rozstrzyga się o przedłużeniu; przy obliczaniu okresów, o których mowa w art. 222 § 2, 3 i 4 k.p.k., uwzględniać należy zatem tylko te okresy, w których podejrzanym lub oskarżonym był pozbawiony wolności wyłącznie na podstawie

postanowienia o tymczasowym aresztowaniu, wydane w danej sprawie, pomijać natomiast należy te okresy, w których podstawę pozbawienia wolności stanowiły orzeczenia skazujące lub orzekające o zaliczeniu tymczasowego aresztowania, wydane w innych sprawach. W postanowieniu z dnia 26 lutego 2004 r., I KZP 44/03 (OSNKW 2004, nr 3, poz. 34) Sąd Najwyższy wyjaśnił natomiast, że doprowadzenie i umieszczenie osoby w izbie wytrzeźwień, jednostce Policji, zakładzie opieki zdrowotnej lub innej właściwej placówce utworzonej lub wskazanej przez jednostkę samorządu terytorialnego, na podstawie art. 40 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1231 ze zm.), która została ujęta na gorącym uczynku popełnienia wykroczenia bądź przestępstwa, jeżeli nie zastosowano do niej trybu przewidzianego art. 45 § 1 k.p.s.w. lub art. 244 k.p.k., nie jest „rzeczywistym pozbawieniem wolności w sprawie” i nie podlega zaliczeniu na poczet wymierzonych za to wykroczenie lub przestępstwo kar na podstawie art. 82 § 2 k.p.s.w. lub art. 63 § 1 k.k.

Przytoczone orzeczenia, z których jedno zapadło jeszcze pod rządem poprzednio obowiązującego kodeksu postępowania karnego z 1969 r., dotyczyły problematyki zaliczania na poczet orzeczonej kary okresu rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie, przy czym w drugim z nich chodziło o zatrzymanie osoby ujętej na gorącym uczynku popełnienia wykroczenia, bądź przestępstwa, a więc osoby, co do której nie wydano jeszcze postanowienia o tymczasowym aresztowaniu. W żadnym z orzeczeń Sąd Najwyższy nie rozważał natomiast statusu prawnej osoby, co do której wydano postanowienie o tymczasowym aresztowaniu, ale nie zdołano osadzić jej w areszcie śledczym z uwagi na konieczność hospitalizacji, spowodowaną użyciem przez policję broni palnej w trakcie pościgu.

Nie ulega wątpliwości, że samo wydanie postanowienia o tymczasowym aresztowaniu nie jest równoznaczne z zastosowaniem środka zapobiegawczego, konieczne bowiem jest jeszcze wykonanie tego postanowienia. Nie można jednak podzielać poglądu skarżącego, jakoby dla przyznania statusu osoby tymczasowo aresztowanej nieodzowne było w każdym wypadku faktyczne przyjęcie osoby, w stosunku do której wydano postanowienie o tymczasowym aresztowaniu, do

jednostki organizacyjnej więziennictwa i zarejestrowanie jej w dokumentach ewidencyjnych tej jednostki. Jeżeli osobę, w stosunku do której wydano postanowienie o tymczasowym aresztowaniu, ujęto, a jedynie nie doprowadzono jej do aresztu śledczego tylko dlatego, że w związku z ranami postrzałowymi, jakie odniosła w trakcie pościgu, konieczne stało się pilne umieszczenie jej w szpitalu, w którym pozostawała pod dozorem funkcjonariuszy policji, to zachodzą podstawy, by osobie tej przyznać status osoby pozbawionej wolności. Tak niewątpliwie traktowano podejrzanego G.S., skoro w czasie pobytu w powodowym Szpitalu był on dozorowany przez funkcjonariuszy policji, a kiedy tylko stało się możliwe dalsze leczenie w szpitalu więziennym, przewieziony został do Aresztu Śledczego.

Zgodnie z § 2 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 grudnia 2001 r., świadczenia zdrowotne, o których mowa w art. 165 ust. 1 pkt 4 ustawy o p.u.z., udzielane osobom pozbawionym wolności, finansowane były z budżetu państwa z części, której dysponentem był Minister Sprawiedliwości. Trzeba dodać, że w identyczny sposób kwestia ta została uregulowana w § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 17 lutego 2004 r. w sprawie sposobu i trybu finansowania z budżetu państwa świadczeń zdrowotnych udzielanych osobom nieposiadającym uprawnień z tytułu ubezpieczenia zdrowotnego (Dz.U. Nr 31, poz. 274), wydanego na podstawie art. 197 ust. 6 ustawy o p.u.NFZ, a następnie w § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2004 r. w sprawie sposobu i trybu finansowania z budżetu państwa świadczeń opieki zdrowotnej udzielanych świadczeniobiorcom innym niż ubezpieczeni (Dz.U. Nr 281, poz. 1789), wydanego na podstawie art. 13 ust. 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. Nr 210, poz. 2135 ze zm.).

Podejrzanemu G.S., w chwili zatrzymania i umieszczenia go w powodowym Szpitalu przysługiwał – o czym była już mowa – status tymczasowo aresztowanego. Gdyby nawet w ślad za skarżącym przyjąć, że stał temu na przeszkodzie fakt, iż po zatrzymaniu podejrzanego nie doszło do jego osadzenia w areszcie śledczym, uprawniona byłaby konstatacja, że powinien być on traktowany na równi z tymczasowo aresztowanym. W takim wypadku natomiast w pełni uzasadnione byłoby zastosowanie przepisów powołanych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku

w drodze *analogii legis*, zwłaszcza że dopuszczalność stosowania tego rodzaju analogii w prawie cywilnym nie budzi zastrzeżeń (zob. np. postanowienie SN z dnia 30 sierpnia 1991 r., III CZP 73/91, OSP 1992, nr 5, poz. 103, oraz uchwałę SN z dnia 12 czerwca 1996 r., III CZP 58/96, OSNC 1996, nr 10, poz. 131).

Na koniec trzeba podkreślić, że zachodzi zasadnicza różnica między osobą oczekującą na odbycie kary pozbawienia wolności lub osobą, co do której wydano postanowienie o tymczasowym aresztowaniu, lecz jej nie ujęto i nie osadzono w areszcie śledczym a osobą ujętą i postrzeloną przez funkcjonariuszy policji w trakcie pościgu, którą ze względu na stan zagrożenia życia umieszczono w najbliższym szpitalu zamiast w areszcie śledczym. Dowolne są zatem twierdzenia skarżącego, że podjęte zaskarżonym wyrokiem rozstrzygnięcie może prowadzić do rozszerzającej wykładni przepisów regulujących zasady finansowania świadczeń opieki zdrowotnej z budżetu państwa i obciążania Skarbu Państwa obowiązkiem ponoszenia kosztów leczenia osób oczekujących na odbycie kary lub osób, co do których wydano postanowienie o tymczasowym aresztowaniu, lecz ich nie ujęto i nie osadzono w areszcie śledczym.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oddalił skargę kasacyjną i orzekł o kosztach postępowania kasacyjnego zgodnie z art. 98 § 1 i 3 w związku z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.